

Ales a la Cultura 2025

Olot Cultura

Aquesta publicació recull els discursos pronunciats durant l'acte de lliurament del premi Ales a la Cultura 2025, atorgat a Pim Pam Pum Foc! el dia 18 d'octubre al Teatre Principal d'Olot.

Edita:

© dels textos: els autors respectius
© de l'edició: Ajuntament d'Olot -
Àrea de Cultura i Educació

Fotografies interior: Martí Albasa
Fotografia guardó: Roger Ortega

Preàmbul

Tots els ciutadans i ciutadanes som agents culturals actius. Tots nosaltres, amb les nostres aportacions diverses, individuals o col·lectives, contribuïm a l'enriquiment del patrimoni cultural comú i fem indissociable la relació entre ciutat i cultura.

Des de la certesa de la responsabilitat compartida per tots i totes en el creixement de la nostra cultura ciutadana, ens cal el reconeixement a aquelles persones o entitats que s'hagin distingit especialment per la seva trajectòria, les seves actituds, els seus actes o altres mèrits en favor de la cultura local, amb el convenciment que ens calen referents i models en els quals emmirallar-nos, i als qui hem de retre un homenatge de gratitud.

Disposició

Per això, l'Ajuntament d'Olot, a través del seu Institut de Cultura, institueix els premis honorífics Ales a la Cultura.

Justificació

El nom del guardó Ales a la Cultura fa referència a l'ala que llueixen la bandera, l'escut de la ciutat i l'anagrama de l'Institut de Cultura, però donar ales a la cultura també simbolitza l'impuls que han aportat a la cultura de la ciutat aquelles persones que les reben.

Així mateix, les ales han estat sempre una expressió de la llibertat, de l'audàcia, de l'obertura, de l'espiritualitat, de la creativitat i de molts altres valors inherents al fet cultural.

Olot, febrer del 2003

DISCURS A CÀRREC DE JOSEP QUINTANA, REGIDOR DE CULTURA D'OLOT

Benvolgudes i benvolguts, amigues i amics de la cultura, i membres del Pim Pam Pum Foc!,

Benvinguts al Teatre Principal d'Olot per a l'entrega de les Ales a la Cultura de la ciutat d'Olot.

Avui ens apleguem per celebrar la trajectòria d'una entitat olotina plena d'energia, de passió i de compromís.

Quaranta anys després del seu naixement, Pim Pam Pum Foc! rebrà les Ales a la Cultura, un reconeixement que vol simbolitzar l'agraïment de tot Olot a una entitat que ha sabut mantenir viva la flama (literalment i metafòricament) de la cultura popular.

Pim Pam Pum Foc! és molt més que una colla de diables o de foc. És una manera d'entendre la cultura, el carrer i la comunitat.

És un espai on la tradició popular es transforma en festa, on la pólvora es converteix en creació i on el treball col·lectiu esdevé una experiència de vida compartida.

Durant quatre dècades, heu fet que els carrers d'Olot s'omplin de llum, de tambors i d'emoció, i ens heu ofert nits que formen part de la nostra memòria, dels nostres records únics i inesborrables.

La nostra cultura catalana i mediterrània està arrelada al pas del temps i als elements. I el foc hi ha tingut sempre un paper protagonista i essencial.

El foc és vida i transformació; és purificació i renaiement. Des de les fogueres de Sant Joan fins als correfocs, que omplen de música i de llum les places i els carrers, el foc ha estat el símbol de la unió dels pobles, del pas de les estacions, de l'alegria compartida i també de la força interior que ens mou a crear.

A la vora del foc neix i es construeix comunitat. Al seu entorn es transmeten històries, coneixements i emocions. I vosaltres, Pim Pam Pum Foc!, heu sabut mantenir aquest esperit viu i traslladar-lo al cor dels olotins, fent que cada espectacle sigui alhora tradició i contemporaneïtat.

Heu implicat generacions de joves i famílies, i heu fet del vostre espai un lloc d'aprenentatge, de respecte i de creixement.

I, sobretot, heu sabut demostrar que la cultura popular no és només un record del passat, sinó una eina viva per construir el futur.

Les Ales a la Cultura reconeixen precisament això: les persones i els col·lectius que fan créixer la nostra ciutat a través de la creativitat, la persistència i la generositat.

Amb la vostra feina, heu demostrat que la cultura, com el foc, és viva quan és per compartir. Quan ens unim per crear, res no pot aturar la nostra flama.

Per això, avui, l'Ajuntament d'Olot vol expressar-vos el seu més sincer reconeixement. Gràcies per aquests quaranta anys de dedicació, de constància, de festa i de cultura. Gràcies per haver fet de la ciutat un espai més viu, més obert i més orgullós de les seves arrels. I gràcies per demostrar-nos, any rere any, que la força del foc i de la cultura és la mateixa: la de transformar, d'unir i, sobretot, de donar sentit al que som.

Que aquestes Ales a la Cultura siguin, per a vosaltres, un símbol del vol que heu fet i del que encara us queda per fer.

Continueu fent cremar la flama del vostre entusias-

me, i que aquesta segueixi il·luminant el camí de la cultura popular d'Olot per molts anys més.

I com cantàvem amb la Dharma: "Foc, foc, volem foc!"

Visca el Pim Pam Pum Foc!

Visca Olot!

I visca la cultura!

GLOSSA A CÀRREC DE PEP FARGAS

Vistos amb la perspectiva del temps, els anys vuitanta del segle passat han deixat un record entre mític i heroic. Despertar després de la llarga nit franquista va significar un esclat de llibertat que mai més no s'ha repetit. Eren temps en els quals, com deia Miquel Martí Pol, "tot estava per fer i, per tant, tot era possible". És ben cert que més tard van venir les patacades, el desencís i la desmotivació, però també és veritat que aquells aires de llibertat van portar la recuperació per a tothom d'espais significatius en l'àmbit polític, social i cultural.

Un dels espais per recuperar era el carrer i el seu ús com a lloc ideal de la festa popular, els balls, el Carnaval i, especialment, les festes majors. És en aquest context que uns joves olotins van tenir la pensada de participar a les Festes del Tura amb un correfoc, i van iniciar una tradició que s'ha mantingut fins a l'actualitat. Aquell esperit de "reconstrucció cívica", que avui probablement en diríem "d'empoderament comunitari", permetia inventar-se tradicions. Sí, ho he dit bé, inventar-se-les, perquè sí bé és veritat que els balls dels dracs o les lluites d'àngels i dimonis acompanyaven gegants i cabeçuts en diverses manifestacions festives, ja des del segle XIII o XIV, els correfocs, de la manera que han arribat fins als nostres dies, inicien la seva història just en aquells anys, quan l'ús de la pirotècnia es fa més segura i permet reinventar la participació diabòlica a les festes populars.

Ben aviat els correfocs s'estenen i es repliquen a moltes ciutats de tot el país i, molt sovint, com a Olot, ho fan per part de colles de diables locals que intervenen a la festa major del seu poble. Els diables són nois i noies molt joves que, de manera absolutament amateur i entusiasta, no pretenen altra cosa que animar la festa i divertir-se cremant *carretilles*, tirant petards i fent esclatar traques.

Aquest és l'origen del Pim Pam Pum Foc! l'any 1985, ara fa exactament quaranta anys. Hi ha llegendes d'aquells anys que parlen de vestits fets amb saques, espardenyes de veta, coets captius que rebotaven, sifons del Bar Sport fent d'extintors, un viatge a Itàlia amb una aparició misteriosa inclosa, algun fanal damnificat per les traques i altres incidències de les quals han quedat pocs testimonis documentals, però la certesa és que tot es feia a benefici de la festa. Aquells joves, nois i noies iniciadors de la colla de diables, s'han fet grans, i malgrat resistències notables i alguns intents d'anar a contracorrent, avui alguns fins i tot ja són avis.

I és que quaranta anys són molts anys, certament, però el grup i el correfoc de les Festes del Tura han sobreviscut superant retallades econòmiques, regidors poc sensibles, estrictes protocols de seguretat, normatives europees gens disposades a fer excepcions, pandèmies i altres entrebancs externs. Hem de reconèixer, doncs, que, a més d'aquell esperit atrevit i de les ganes de recuperar el carrer per a la festa, ha calgut alguna cosa més per tal de mantenir el foc encès durant tot aquest temps.

Us puc assegurar que la continuïtat d'una entitat cultural sense ànim de lucre és el repte més difícil al qual s'enfronta. L'antiguitat, el patrimoni històric o la tradició són elements importants, però de cap manera són suficients per assegurar-ne la pervivència.

Calen altres valors, alguns d'implícits, i, per tant, poc vistosos o fins i tot inconscients, que finalment resulten imprescindibles. En el cas d'una colla de diables, i concretament el Pim Pam Pum Foc!, crec que tots estareu d'acord amb què el valor principal ha estat, i encara són, les ganes de jugar, de passar-s'ho bé individualment i col·lectivament. I

deixeu-me dir que avui, amb els aires que corren, plens de pantalles digitals, realitats virtuals, intel·ligències artificials, distanciaments i discriminacions, això és del tot revolucionari. El vostre correfoc reivindica el joc físic: sentir l'espetec d'un petard sobre el cap, córrer, amagar-se, tocar-se, fer pinya sota el foc d'una *carretilla*, sentir l'olor de la pólvora i quedar moll de suor sense preocupar-vos de si és la vostra o la del veí.

Aquest esperit juganer, que alguns en diuen gamberro, és l'ànima que perviu i que es transmet de manera inconscient, o potser no tant, d'uns a altres durant els quaranta anys que celebrem. Però no n'hi ha prou amb les ganes de jugar. Pel grup hi

han passat centenars de persones. Això vol dir que hi ha hagut un relleu generacional que no hauria estat possible sense la generositat i el guiatge dels que en marxaven i les ganes d'aprendre dels que s'hi incorporaven, amb humilitat, paciència i treball d'equip.

Sense pretendre-ho, el Pim Pam Pum Foc! s'ha convertit en la porta d'entrada a la cultura de molta gent i molt diversa. Avui diríem que ha estat un agent facilitador de l'accés democràtic a la cultura, però no només a la cultura de consum; els que heu passat pel grup heu estat protagonistes del fet cultural.

Perquè, a més de cremar *carretilles* pels carrers i encendre cascades, rodes i formatges, des de fa molts anys la companyia sol acabar els correfocs amb un macroespectacle de foc. Molt sovint amb l'ajuda i la col·laboració d'altres companyies de diables, heu encès el Croscat, heu anat a les Olimpíades, heu baixat a l'*Infern* de Dante pel cràter del Montsacopa, heu cremat la traca més llarga del món mundial, heu reproduït el bombardeig de Gernika, us heu deixat endur per la màgia de Lilianna, heu fet de Romeus i de Julietes, heu cavalcats a llocs de Pegassos i heu celebrat la festa mitològica d'una farga de Vulcà a la *Farga Budell*.

Segur que em deixo moltes més aventures, perquè la crònica de quaranta anys és extensa, però el més important és que heu pogut experimentar allò que hi ha al darrere de les activitats culturals, com es gestiona una entitat, com es gesta un espectacle. A més de carretejar tones de ferros i fustes durant uns quants mesos, abans i després de l'estrena, heu dissenyat el vestuari i les màquines infernals, heu escrit els guions, heu compost la música, heu viscut i heu patit els nervis en els assajos, heu experimentat la il·lusió en els viatges per fer els bolos i, finalment, heu après a gestionar l'excés d'adrenalina just abans d'entrar a escena.

A títol personal, he tingut l'honor de dirigir algun dels vostres espectacles. Deixem clar que, en el cas del Pim Pam Pum Foc!, fer de director és un eufemisme. Darrere aquest grup gamberro hi ha l'anarquia assembleària. No sé si en algun altre lloc les opinions del director s'han de posar a votació, o si el dia abans de l'estrena no saben quants actors i actrius participaran en l'espectacle, ni quin paper farà cadascun d'ells, però el cas és que vosaltres ho feu així i, fins avui, els resultats són sorprenents i prou notables.

Agraeixo que m'hàgiu deixat participar del vostre joc perquè, en la proximitat, he pogut veure com sota l'aparent anarquia hi ha una organització

responsable per tal que tot plegat flueixi, tant la transformació artística, que ha convertit un grup de correfocs en un referent del teatre de carrer, amb el foc com a element escènic, com allò que per a mi encara és més important: reconeixent en tot moment que el present forma part d'una cadena que va començar fa quaranta anys i que ha deixat un llegat que cal cuidar i conservar. Per això, en les ocasions importants, ja siguin els aniversaris, les celebracions o els espectacles singulars, els membres actius en cada moment convoquen tot-hom que ha format part del grup a participar en la moguda. Aquesta manera de fer aconsegueix que aquell que ha passat pel grup, ja sigui durant molts anys o amb una petita col·laboració, se senti, per sempre més, un diable o una diablesa orgullós de pertànyer al Pim Pam Pum Foc!

Respectar la tradició vol dir també renovar-la, revisar-la tan sovint com calgui, introduir innovacions, estar disposat a inventar i a crear-ne una de nova. Això us ha posat com un referent dels grups de correfoc de tot el país, i així ho han reconegut totes aquelles ciutats i pobles que us han convidat a actuar a les seves festes, des de Barcelona fins a Santes Maries de la Mar, des de Cassà de la Selva fins a Manresa, des d'Amer fins a les Preses.

Crec que aquestes Ales a la Cultura, que s'atorguen a les persones i a les entitats per reconèixer la seva feina en favor de la cultura local, i, per tant, en favor de la ciutat, són del tot merescudes. Olot ha d'agrair-vos la vostra disposició a participar de la vida ciutadana, no només en el correfoc i en l'espectacle de les Festes del Tura, sinó en moltes altres manifestacions cíviques. Així ho va demostrar quan, l'any 2012, enmig d'una crisi econòmica galopant, no va dubtar ni un moment a posar-vos al costat de Lluèrnia junt amb altres entitats de la ciutat. El vostre compromís amb el festival ha estat definitiu per a la seva continuïtat i ha donat resultats absolutament inoblidables, com el riu de lava que baixava per les escales de Sant Francesc o els

castells de foc simultanis durant el confinament per la pandèmia de la Covid-19.

Tots aquest mèrits que teniu, i d'altres dels quals segur que m'oblido, i totes aquestes aportacions significatives a la cultura, les heu fet en un pim-pam-pum, fent honor al vostre nom, és a dir, com qui no fa res, com si fos allò més natural. Esperem que el premi us doni ales i ànims per continuar com fins ara: convidant les olotines i els olotins a jugar amb foc.

Perquè, com diu la dita, qui juga amb foc es crema, és cert, i segur que alguns de vosaltres ho heu pogut experimentar dolorosament, però la dita no diu que val la pena fer-ho.

El foc, ja ho deien els grecs, simbolitza la rebel·lia i la saviesa.

Visca el Pim Pam Pum!

Visca el foc!

Pep Fargas
Octubre del 2025

PARLAMENT ALES A LA CULTURA

Bona tarda a tothom: alcalde, regidors, exmembres i membres del Pim Pam Pum Foc!, amics, família, tècnics... amics del foc.

Per començar, volem agrair a l'Àrea de Cultura i Educació i a l'Ajuntament d'Olot aquest reconeixement a la nostra entitat. Estem molt contents de poder rebre un premi tan significatiu per a nosaltres i per a la nostra gent.

És un reconeixement que rep el Pim Pam Pum Foc!, però que, en realitat, el recollim més gent del que podria semblar. Volem fer extensiu aquest reconeixement a totes les persones que durant aquests quaranta anys ens han ajudat a tirar endavant. En la majoria dels casos, col·laborant desinteressadament en el disseny, la música i el vestuari i cedint materials, idees, transports i suport tècnic. També volem donar les gràcies a totes les colles de diables i als altres grups amb qui hem compartit carrer. Un munt de persones, doncs, que tot i no ser formalment del grup, han estat sempre al nostre costat.

Tot va començar amb uns motivats i motivades que tenien ganes de fer un correfoc per les Festes del Tura. Va ser un dels primers actes de les Festes que va ser popular, gratuït i al carrer, a diferència de la majoria d'actes que hi havia aleshores. Amb un pim-pam, aquella colla de joves intrèpids van anar a parlar amb l'Ajuntament, es van fer les forques a la Brigada, amb quatre saques es van elaborar uns vestits i van anar a comprar els pe-tards a Barcelona, que, per cert, van portar fins a Olot amb Teisa, com un paquet més, al portaequipatge de l'autocar. Ja veieu que les coses han canviat molt, perquè ara això seria impensable.

Aquest any 2025, vam fer un reconeixement a les persones que han format part d'aquest grup i vam

tancar l'espectacle tirant una *carretilla* cada un. En total, més de quaranta diables, i en faltaven, alguns perquè no van poder venir, alguns altres perquè no els vam localitzar i d'altres perquè encara els busquem. Tots ells van recordar amb emoció el que ja havien fet un munt de vegades abans i que, en aquest moment, els quedava lluny. Moltes gràcies a totes i tots, som conscients que la vostra empena ha estat clau per a aquests quaranta anys!

No és fàcil tirar endavant una entitat, ni tampoc mantenir-la, i quaranta anys són molts. Hem passat èpoques bones i no tan bones. S'han generat grans moments i també diferències. Hem rigut, hem begut, hem plorat, hem carregat i descarregat camions a hores intempestives, hem vist sortir el sol... i hem viscut molt intensament. Podem dir que som i hem estat una bona colla d'amics, malgrat els diversos punts de vista. I, a més, som una colla de dimonis, i diuen que sap més el diable per vell que per dimoni, i aquí tenim de tot...

Hi ha algunes actuacions que han marcat el grup: L'espectacle *Vulcània*, el 1990, a les grederes del volcà Croscat conjuntament amb el Tripijoc. L'acte reivindicatiu que es va fer per les Festes del Carme de l'any 1991, quan la Comissió de Festes, sense avis previ, va contractar un grup de fora per fer el correfoc de les Festes d'aquell any. El *Bataka foc*, el primer macroespectacle totalment Pim Pam Pum Foc!, en què vam perdre bous i es-quelles. La cerimònia de clausura dels Jocs Olímpics de Barcelona'92 al costat d'Els Comediants. La Diada de la Traca de 15 km per als deu anys del grup, el 1995. L'actuació a Aretzo en un circ romà. L'actuació a Miranda de Ebro i la de Tavernes de Mariola, a Alacant [encara en parlen!]. Les festes d'aniversari de la Salseta, al Grec de Bar-

celona i al Poble-sec.

La clausura de la Fira Mediterrània de Manresa.

L'espectacle *Liliana* dels vint-i-cinc anys.

El pregó de Festes del Tura.

L'espectacle de clausura del festival Lluèrnia, la *Farga Budell*.

L'any passat, al Festival Itir, conjuntament amb la Fura dels Baus, un dels nostres referents.

Avui som aquí orgullosos d'un relleu generacional poc vist en associacions i en entitats d'aquest tipus. Segurament això vol dir que el grup ha anat prou bé i que ha fet la feina que havia de fer. No ens oblidem de la gent que hem perdut pel camí.

Els avui també són aquí, amb nosaltres: en Carls Güell, en Pep Massegú, en Quim Roquerols i en Pere Bahí.

Malgrat que sempre treballem i hem treballat amb pressupostos molt ajustats, estem molt contents i orgullosos dels resultats aconseguits. La feina invisible de molts de nosaltres, les hores inimaginables que s'hi inverteixen, les empreses i les persones, en certa manera enredades, que ens han donat un cop de mà... Tot plegat ha estat clau durant tot aquest procés. Volem agrair a totes aquelles persones que de manera desinteressada hi han contribuït cedint locals i/o materials o que amb el seu

coneixement i la seva feina ens han ajudat a tirar endavant.

Volem fer un reconeixement a en Pep Fargas, que ha estat un gran referent per al grup i que ens ha dirigit en molts espectacles, sobretot el *Dantesc* com a més destacat i que més ens ha marcat. Tampoc no ens podem oblidar d'en Mon Bover, en Barraca, en Joan Soler [Lesso], Zotal Teatre, en Janot Carbonell i en Marcel·lí Antúnez. Tots plegats van fer dels nostres caos uns espectacles amb cara i ulls.

També volem fer un esment especial a en Joan Fluvià, que, des allà on sigui, ens segueix inspirant i dirigint.

Avui volíem dir que el Pim Pam Pum Foc! és una entitat peculiar. Durant un temps al nostre logotip parlàvem d'espectacles de carrer o no (ara seria llarg d'explicar d'on va sortir aquest "o no", així que potser ho deixarem per a un altre moment).

De la mateixa manera, el Pim Pam Pum Foc! va fer el primer correfoc a l'estiu del 1986, no del 1985, però per un error comprensible, arribats al desè correfoc amb nou anys d'història vam celebrar els deu anys, i a partir d'aquí sempre hem seguit aquest patró, els quinze, els vint, els vint-i-cinc, els trenta... Un amic, més curós i polit que nosaltres, ens ho va fer saber.

Com que funcionem per temporades, podríem dir que aquest any iniciem la celebració dels quaranta. Per tant, aquest any celebrem els quaranta... o no, a l'estil de la casa, una mica de precinte,* foc, fum, música i tambors... I així seguirem.

*soroll de precinte

També ens agradaria comentar breument com funciona el Pim Pam Pum Foc!, com és el procés creatiu i d'on sorgeixen les idees, perquè en aquests últims dies molta gent ens ho ha preguntat. Sempre hi ha una espurna inicial, però la idea

s'escampa com la pólvora i s'hi afegeix llenya fins que, obligats pel temps, hem de parar de pensar i d'afegir idees i anar per feina.

La veritat és que podríem definir el grup com un caos organitzat,** on cada persona fa girar un engranatge que, al final, aconsegueix moure tota la maquinària necessària per tirar endavant un espectacle. No és recomanable per a les persones que pateixen del cor veure un assaig general d'un macroespectacle, però, tot sigui dit, al final acaba sortint.

**aquí passa un amb una escala

I potser la pregunta és per què el foc? Què fa que vulguis formar part del correfoc?

Si ho pregunteu a qualsevol que hagi estat diable, us dirà que quan sent l'olor de la pólvora, encara que hagin passat molts anys, l'atrau, sent la crida. Se sent part de quelcom significatiu i comunitari. I no només com a diable, com a participants també ens passa el mateix: quan abracem un diable, quan compartim espai sota la *carretilla* enmig d'una pluja d'espurnes i saltem i ballem amb els amics i amigues o simplement amb molts altres a qui no coneixem, ens sentim part d'alguna cosa ancestral. La bellesa del foc, en un espectacle o en un carrer amarat de guspires, ens emociona. I, finalment, quan tot s'acaba, se sent l'alegria d'haver-hi estat.

Aquest sentiment que aquesta activitat desperta, de comunitat, de comunió i de festa, ens recorda com n'és, d'important, el foc per a la cultura i les tradicions del nostre país. El foc fa que et sentis part d'una comunitat i que l'estimis. Així doncs, cri-dem una vegada més: "Foc, foc, volem foc!"

Per anar tancant, entenem que aquest reconeixement, com el seu nom indica, ens ha de donar ales i, per tant, que ens encoratgeu a seguir endavant. Acomplint el vostre desig, aquest premi ens esperona a continuar i a mantenir el Pim Pam Pum Foc!

com una entitat viva i creativa en el tramat cultural i social de la ciutat. Hem entès el missatge!

I ara sí, per acabar, ens fa il·lusió celebrar aquest moment amb una frase típica del grup: "Som collonuts!" Ens ho diguem un cop hem posat el punt final als espectacles i als correfocs per ser conscients que la bona feina té una recompensa final.

Moltes gràcies a tothom!

Sou collonuts i som collonuts!

Gràcies i bon vespre!

PREMI ALES A LA CULTURA 2025
A PIM PAM PUM FOC

